

Catalans traduïts

Actualment, el lector català pot trobar qualsevol obra d'autor estranger en la pròpia llengua, però el lector estranger, ¿quin és el coneixement que té dels autors catalans?

M. Alberola

De fa uns anys, les empreses editorials d'ací ens han habituat al cas contrari, gràcies a una política editorial valenta i necessària per al nostre reforçament interior. Adquirir les produccions estrangeres en la nostra llengua ens pot fer una certa impressió de normalitat, però la nostra «normalitat» ha estat sempre la deficiència. No obstant això, el fet de no haver d'acudir a les traduccions a l'espanyol ens és un avantatge important. Molt important. Per un altre costat, algunes editorials estrangeres ens han correspost —i no per cortesia— mostrant el seu interès per l'obra dels nostres autors, per la traducció dels seus escrits a llengües i cultures hegemòniques. Fins ara, els nostres autors clàssics i els nostres clàssics contemporanis havien estat episòdicament traduïts a l'espanyol, però una traducció paral·lela al ritme de producció i el món editorial internacional eren pràcticament inaccessibles.

En aquest sentit hauríem de destacar l'esforç d'Edicions del Mall, que a partir de 1985 enceta la col·lecció «Marca Hispànica» de presentació bilingüe, d'Edicions Península i Edicions 62, per la seua col·lecció «Poètica» —amb doble accent—, i el de Biblioteca Cultural Catalana, nascuda de la Fundació Enciclopèdica Catalana i Alianza Editorial. Els tres projectes han començat a projectar la nostra cultura en el camp del lector espanyol, que, per diverses raons, ens ha desconegut des de sempre.

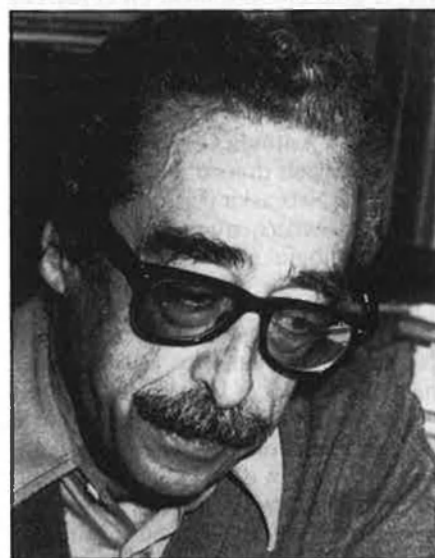
No fa molt, un anuari bibliogràfic alemany va publicar unes estadístiques referides a les traduccions en aquella llengua de textos d'origen «peninsular», compreses en-

tre 1945 i 1983. Aquell estudi comptabilitzava 1.540 llibres transvasats de l'espanyol i 24 del català; dels espanyols, només 120 eren llibres de creació; i dels catalans, només 4. Ben mirat, proporcionalment, la nostra literatura els interessava tant com la del nostre veïnat: no gens. O menys encara, si teníem en compte que en aquell emplaçament temporal —del 45 al 83— hi ha el boom literari dels sud-americans, que tant d'interès va suscitar en Europa. La comparació no està exempta de triomfalisme, però no ens hem d'enganyar: ells són una cultura normalitzada.

El mercat editorial alemany en els últims anys ha fet notar la seua curiositat per les obres de **Salvador Espriu**. Anteriorment, una editorial de Zuric va realitzar una *Antologia de narradors catalans del XIX*, la qual va oferir una panoràmica important del nostre passat més recent. Després de presentar als lectors *La pell de brau*, amb el títol de *Die stierhaut*, traduïda per Fritz Vogelgsang, premi de traducció

Jose Pla, «El quadern gris», al francès.

Àlex Broch i Manuel de Pedrolo.

de la Generalitat de Catalunya, l'editor **Klaus Dieter Verlag** de Frankfurt està enllestint la publicació de *El caminant i el mur* i *El final del laberint* dins un mateix volum.

No és descartable que el mateix grup editor mostre a aquell públic alguna publicació de **J. V. Foix**; es tracta d'un projecte en vies de consolidació. Ara mateix, una altra editorial, Piter de Munic, acaba de traure la novel·la de **Llorenç Villalonga**, *Bearn*, i hem pogut arrebregar algun indici de la traducció de *La Mediterrània i els bàrbars del nord*, de **Lluís Racionero**, que no podem confirmar. D'una altra banda, l'editor **Frank G. Hirschmann** està ultimant els preparatius d'una *Antologia de narradors catalans moderns*; en què només sabem de la participació de l'escriptor valencià **Josep Piera** amb un capítol del seu llibre *La rondalla del retorn*.

Des de la traducció realitzada per David Rosenthal del *Tirant lo Blanc*, el lector nord-americà, en concret, i l'anglès, en general, s'ha sentit atret per la nostra producció literària amb molta intensitat. Prova d'això és l'èxit de **Quim Monzó** amb el llibre *...Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury*, que allà ha estat traduït per *O'Clock*. Publicada per l'editorial Ballantine, filial de Random House, i traduïda per **Mary Ann Newman**, l'obra de **Monzó** ha tingut un tiratge d'entre 300.000 i 400.000 exemplars en una col·lecció de butxaca de màxima difusió. No debades **Quim Monzó** compta amb un agent literari als EUA, **Thomas Colchie**, per a col·locar posteriors realitzacions. Aquests dies, l'editorial The Seal Press acaba de contractar l'*Estudi en lila* de **Maria Antònia Oliver**, d'aparició imminent en el mercat nord-americà amb el títol de *Study in lilac*. **Kathleen McNerney** se n'ha encarregat de la traducció per a l'editorial feminista de Washington, mentre que **Maria Antònia Oliver** acaba de rebre un xec pels drets d'autor de la University of Nebraska per la traducció de *Els fils trencats*, que apareixerà dins una antologia titulada *On Our own Behalf*.

Són sabudes les traduccions que el professor nord-americà **Sam Abrams** ha realitzat per a l'Institut d'Estudis Nord-Americans d'Agustí Bartrà, **Marià Manent**, **Tomàs Garcés** i **Joan Vinyoli**. Es tracta d'una col·lecció bilingüe que s'anomena *Beacon Literature Series*, amb un tiratge de 600 exemplars no venals que es distribueixen a totes

les universitats angleses i nord-americanes que compten amb departament de català. **Sam Abrams** estava preparant una antologia de quaranta poetes catalans contemporanis, des de **Maragall** fins a **Parcerisas**, amb una aportació de deu o quinze poemes per autor, i de la qual encara no hem tingut cap notícia de publicació. També hem pogut saber que aquest professor havia previst una antologia de contes de **Pere Calders**, i que l'editorial Karlton Press ha comprat els drets de traducció de *Trajecte final*, de **Pere Calders**.

A aquesta tasca hem d'afegir el gran paper de la publicació *Catalan Review*, patrocinada per la North American-Catalan Society i subvencionada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, de caràcter semestral i que, tot i tractar-se d'una iniciativa recent, pot ajudar a difondre les obres dels nostres escriptors. En aquest sentit, la Diputació de València i la Conselleria de Cultura valenciana també han patrocinat la traducció a l'anglès d'**Ausiàs Marc**, a través de la Fundació Institut Shakespeare de la Universitat de València, amb el títol de *Selected Poemes of Ausiàs March*, realitzada per **Manuel Angel Conejero**, **Pura Ribes** i **Dominic Keown**.

Un altre estat en certa manera impressionat per la nostra cultura impresa és França. Sobretot, a causa de la pertinàcia del grup editorial Belfont, que mitjançant l'editorial Acropole de París, ha creat una col·lecció de literatura catalana dirigida per **Nicole Muchnich**. Va encetar la sèrie *Bearn*, de **Llo-**

renç Villalonga, traduïda per **Denis Fernández Recatalà**, i estarà contaminada per *Vida privada*, de **Josep Maria de Sagarra**, *La febre d'or*, de **Narcís Oller**, *Ronda naval sota la boira*, de **Pere Calders** i la traducció de tres obres teatrals no precisades de **Salvador Espriu**. Seguint aquesta iniciativa, les Editions de Chiendent, que ja havia distribuït per les llibreries franceses el *Llibre de les bèsties* de **Ramon Llull**, està disposant l'aparició de *Crònica de la veritat oculta*, de **Pere Calders**.

Una altra editorial francesa que s'ha fet ressò de la nostra cultura és Le Chemin Vert. Allí van aparèixer l'any passat *La plaça del Diamant*, de **Mercè Rodoreda**, i, en algun moment, els responsables han mostrat interès per la novel·la *Joc tapat*, de **Manuel de Pedrolo**. **Montserrat Proudon** i **Pierre Lartigue**, d'altra banda, han fet la traducció d'una antologia de proses poètiques de **J. V. Foix**, per a edicions Le Temps qu'il fait, aparegudes fa uns dies amb el títol de *Poesie prose*, i d'aquest mateix autor, Christian Bourgois Editor, té en preparació *Gertrudis* i *Krtu* per a la col·lecció 10/18. Les Editions de Minuit han contractat a **Jaume Fuster Tarda**, sessió contínua, 3.45, per a la immediata publicació, i, segons hem pogut saber, **Pasquale Peouland** està traduint el *Quadern gris* de **Josep Pla** per a l'editorial Actes Sud d'Aix-en-Provence. D'una manera més dispersa, a França també han publicat *Teranyina*, de **Jaume Cabré**, *Solitud*, de **Victor Català** i *Benzina*, de **Quim Monzó**, però no hi podem afegir cap detall.

Subscriu-te
per telèfon
331 64 82

Una publicació mensual per a tots els xiquets i les xiquetes valencians. Ara, també als quioscs.

Cada dissabte, a les onze, a Radiocadena (O.M. 1314), al programa de Toni Mesire, CAMACUC intervé com a invitat.

CAMACUC

A. Munné-Jordà
Demà serà un altre dia

LES ALES ESTESES
EDICIONS DE LA MAGRANA

La història d'un dia pels carrers d'una Barcelona surreal, qual el sol fa un camí tremoladís per la ciutat

Josep Piera

Hi ha un bloc de llengües en què els nostres autors —una representació mínima— han fet alguna incursió simbòlica. És el cas del txec, on han publicat **Salvador Espriu**, *Antologia poètica* (1978), i **Miquel Àngel Riera**, *L'endemà de mai*, en edicions Odeon de Praga (1983). **Manuel de Pedrolo** va publicar a l'holandès el *Mecanoscrit del segon origen* en l'editorial Lemmiskaat, l'any passat, i **Bernard Lesforges** està portant a terme la traducció del *Tirant lo Blanc*. **Salvador Espriu** va traure *El senyor de l'ombra* al suec i *Cementiri de Sinera* al grec, en 1983, per a l'editorial Egogin. També al grec, **Carme Riera** va realitzar una edició de *Jo pos per testimoni les gavines*, i hi ha la possibilitat que **Jaume Fuster** conega *La corona valenciana* en hongarès. L'italià és una altra de les llengües en què els nostres no s'han prodigat massa: **Giuseppe Grilli** està traduint *Boccatto di cardinale*, del col·lectiu **Ofèlia Dracs** per a Sellerio Editore, amb el títol de *Bocone*, i, amb antelació, **Salvador Espriu** va publicar *La pell de brau*, en 1966.

Un dels països cada volta més atrets per la cultura catalana és Rússia. La revista *Literatura Straniera* en el número segon, corresponent a 1986, va publicar contes de **Pere Calders**, **Mercè Rodoreda**, **Salvador Espriu**, **Maria Aurèlia Capmany** i **Jaume Fuster**.

Aquesta publicació té un tiratge de 490.000 exemplars, xifra que pot aborronar els *best-sellers* locals. *Vsesvit* és una altra revista en ucraïnès que tira 50.000 exemplars, que acaba de fer possible la traducció de *Coneixes Blaise Cendrars?*, de **Manuel de Seabra**, el qual, en 1985, va publicar en l'editorial Raduga *Els exèrcits de Palutzia*, traduïda per **Alexander Seticov**, amb una edició de 50.000 volums. Aquesta mateixa editorial, Raduga —no n'hi ha d'altra— ja havia publicat *La plaça del Diamant*, de **Mercè Rodoreda**, i per al pròxim estiu prepara l'edició d'una *Antologia de narradors catalans* a càrrec d'**Alex Broch** i **Joan Ramon Masoliver** on hi ha antologats **Pep Alba-**

Pere Calders, dels més traduïts, i Terenci Moix, antologat en ucraïnès.

Ens presten més atenció, arreu. De fet, editorials característiques de publicació espanyola, com és el cas de Plaza y Janés, que havia presentat alguna traducció de la novel·lística i poesia catalanes, ara ha posat en marxa una col·lecció exclusivament en català, «Lletres Catalanes», per descomptat, impensable fa uns anys. Algun dels volums publicats en aquesta sèrie posteriorment seran traduïts a l'espanyol.

Una altra iniciativa remarcable és el propòsit de l'editorial 314 de publicar en el futur els Premis Octubre en èuscar, galleg, italià i francès, a més de l'edició catalana habitual, suggeriment que hauria de ser secundat per les comissions organitzatives d'altres certà-

nell, **Joan Rendé**, **Miquel Àngel Riera**, **Jaume Cabré**, **Jesús Montcada**, **Pere Calders**, **Jaume Fuster**, **Olga Xirriacs**, **Llorenç Villalonga**, **Salvador Espriu**, **Mercè Rodoreda**, **Joan Perucho**, **Maria Aurèlia Capmany**, **Terenci Moix**, **Jordi Sarsanedas**, **Janer Manila**, **Maria Antònia Oliver**, **Baltasar Porcel** i **Quim Monzó**. Segons justificació dels autors, els absents ja han aparegut a altres antologies soviètiques.

Manuel de Seabra també ha traduït **J. V. Foix** al portugués-brasilera, en una antologia realitzada per **Alex Broch** i encarregada pel II Congrés Internacional de la Llengua Catalana; **Salvador Espriu**, en una antologia publicada per l'editor Víctor Mora, i en 1982, el seu llibre *Els exèrcits de Palutzia*. **De Seabra**, per problemes amb el Portugal dels clavells, encara no ha pogut fer possible l'edició de la traducció d'*Oferiu flors als rebels que fracassaren*, d'**Oriol Pi de Cabanyes**.

mens d'envergadura dels Països Catalans, a fi de projectar millor la glòria efímera dels guanyadors i fer rendible a l'escriptor que assoleix un premi. Ara mateix, un llibre premiat en els Octubre, *Crítica de la nació pura*, de **Joan Francesc Mira**, està amb tractes amb l'editorial gallega Sotelo Blanco per realitzar-ne la traducció; i és molt possible que una altra obra també distingida en els mateixos premis, *Crim de Germania*, de **Josep Lozano**, conega la traducció espanyola.

Així i tot, l'inventari que oferim és defectuós perquè, a falta d'un catàleg que compile les edicions traduïdes dels nostres autors, estem segurs d'haver-nos-en deixat uns quants. Algú, el II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, la Generalitat, la Comissió de Difusió del Llibre Català a l'Estranger..., qui siga, hauria de posar-s'hi i elaborar un llistat fidedigne amb les dades i els matisos editorials. Edicions més impubliables s'han fet. □